

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ЩОДО ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ У 2013–2014 НАВЧАЛЬНОМУ РОЦІ

У 2013–2014 навчальному році вивчення української мови у **5 класі** здійснюватиметься за новою програмою для 5–9 класів загальноосвітніх навчальних закладів, розробленою на основі нового Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти (постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 р. № 1392) і затвердженою наказом Міністерства від 06.06.2012 р. № 664.

Пріоритетним завданням для укладачів нової програми стала підготовка школярів до активної життєдіяльності в умовах сьогодення, що потребувало переосмислення усталеної організації процесу навчання української мови відповідно до запитів суспільства, напрямів розвитку мовної освіти й Загальноєвропейських рекомендацій з питань стратегій і тактик формування мовної особистості.

Оскільки українська мова як навчальний предмет є не лише об'єктом вивчення, а й засобом навчання, у сучасних умовах є потреба переорієнтувати процес опанування учнями знань про мову й формування мовних, мовленнєвих умінь і навичок, цінностей, способів діяльності на повноцінне засвоєння всіх ліній змісту мовної освіти, визначених Державним стандартом, – мовленнєвої, мовної, соціокультурної і діяльнісної (стратегічної). Відповідно до цього в 5–9-х класах передбачається формування мовної, мовленнєвої, соціокультурної й діяльнісної компетентностей як складників комунікативної компетентності. Адже компетентність – це особливим чином структуровані, взаємопов'язані елементи: знання, уміння, навички, сповідувані людиною цінності, її досвід, ставлення, які вона вміє застосовувати в конкретних життєвих або навчальних ситуаціях, це здатність людини швидко й самостійно використовувати ті чи інші знання.

Визначальною ознакою вивчення української мови за новою навчальною програмою і є зміщення акцентів на готовність учня *застосовувати здобуті знання й набуті вміння та навички, досвід, ціннісні орієнтації для розв'язання проблем, що виникають у реальному житті*. Володіння українською мовою, уміння спілкуватися, добиватися успіхів у процесі комунікації є тими характеристиками особистості, які здебільшого визначають досягнення людини практично в усіх галузях життя, сприяють її успішній адаптації до мінливих умов сучасного світу.

Основним змістом мовної освіти стають дії, операції, що співвідносяться з проблемою, яку потрібно розв'язати. Важлива особливість діяль-

нісного навчання як основи компетентнісного підходу в тому, що здібності особистості розвиваються в діяльності, якою вона займається і результатом якої є особистісний розвиток. Учень стає активнішим, соціально й особистісно відповідальнішим за власні досягнення, може свідомо застосовувати свої знання. Таке навчання потребує трансформації змісту освіти, перетворення його з моделі, яка існує об'єктивно для всіх, на суб'єктивні надбання одного, конкретного учня, надбання, що їх можна виміряти. Тому в новій навчальній програмі з української мови діяльнісний зміст освіти подано з акцентом на способах діяльності, цінностях, уміннях і навичках, які потрібно сформувати, на досвіді діяльності, який учні повинні нагромаджувати й усвідомлювати, і на навчальних досягненнях, які учні повинні продемонструвати.

Вимоги до освітніх результатів у програмі сформульовані в термінах предметної компетентності, які відображають пізнавальну діяльність учнів на різних рівнях, а саме: *учень називає, наводить приклади, описує тощо (початковий рівень; розпізнавання)*, *учень розрізняє, ілюструє, формулює правила, визначення тощо (середній рівень; розуміння)*, *учень пояснює, характеризує, класифікує, використовує, робить висновки тощо (достатній рівень; уміння й навички)*, *учень обґрунтовує, аналізує, прогнозує, встановлює зв'язки, висловлює судження, оцінює тощо (високий рівень; перенесення знань)*. За компетентнісного підходу домінуючими результатами навчання є суб'єктивність учіння, цінності, знання, уміння й навички, способи діяльності, ставлення.

Зміст *мовленнєвої змістової лінії* за новою навчальною програмою для 5–9 класів викладається за принципом структурної систематичності, що передбачає поступове ускладнення й поглиблення мовленнєвознавчих понять і формування вміннь та навичок у всіх видах мовленнєвої діяльності (аудіювання, читання, говоріння, письмо).

Зміст *мовної змістової лінії* подається за лінійним принципом, що доповнюється реалізацією системи міжпредметних і внутрішньопредметних зв'язків, які зумовлюють систематичне й різнобічне збагачення словникового запасу та граматичної будови мовлення учнів лексико-фразеологічними, граматичними, стилістичними засобами, удосконалення мовних і мовленнєвих умінь і навичок, уміннь користуватися різними лінгвістичними словниками.

Мовленнева й мовна змістові лінії є основними, які визначають безпосередній предмет навчання, його структуру, супроводяться вимогами до рівня мовленнєвої й мовної компетентностей учнів, кількістю годин, що виділяються на засвоєння їх, а дві інші – **соціокультурна й діяльнісна (стратегічна)** є засобом досягнення основної освітньої мети навчання української мови в основній школі – формування діяльної компетентної особистості. Реалізація цих змістових ліній забезпечує формування мотивації навчання, вироблення здатності організовувати свою працю для досягнення результату, дає змогу вибудувати цілеспрямовану лінію поведінки учня для успішного виконання певного завдання, сприяє формуванню емоційно-ціннісного ставлення до світу тощо.

Зупинимося на особливостях змісту навчального матеріалу і вимогах до рівня навчальних досягнень учнів у **5 класі**.

Мовленнева змістова лінія

Розділ «Поняття про текст» знято у мовній змістовій лінії, тому в мовленнєвій лінії розширено відомості про мовлення поняттям про текст, змістову й композиційну єдність, структуру тексту, ключові слова й відповідно внесено зміни у вимоги до рівня мовленнєвої компетентності, уточнено види робіт.

З огляду на те, що у формуванні мовленнєвої компетентності учнів у процесі сприймання усних і письмових текстів чільне місце займає аудіювання й читання мовчки, успішне оволодіння ними передбачає регулярне виконання спеціально підготовлених, цілеспрямованих завдань із розвитку вмінь слухати, читати й розуміти, аналізувати й оцінювати усне та письмове висловлення (його зміст, особливості побудови й мовне оформлення тощо), добір із сприйнятої інформації тих її елементів, які потрібні для розв'язання комунікативних завдань. У новій програмі в кожному класі на формування життєво необхідної мовленнєвої компетентності у процесі сприймання усних і письмових текстів виділяються окремі години, зокрема в 5 класі на аудіювання й читання мовчки – по 2 години на рік.

Мовна змістова лінія

У новій програмі уточнено і змінено вступні уроки. Оскільки розділ про текст знято, то збільшено кількість годин на повторення вивченого в початкових класах (9/10) (*тут і далі: у чисельнику подано стару кількість годин, а в знаменнику нову*) і в кінці року (3/6); також збільшено кількість годин на вивчення відомостей із синтаксису й пунктуації (20/23), зокрема на другорядні члени (3/5), речення з однорідними членами (7/8). Збільшено кількість годин на вивчення розділу «Фонетика. Графіка. Орфоепія» (23/27). Знято в 5 класі з розділу «Лексикологія» матеріал про фразеологію й перенесено в 6 клас, оскільки п'ятикласники у зв'язку з їхніми віковими особливостями важко опановують це мовне явище. Внесено деякі зміни у зміст розділу «Будова слова. Орфографія».

За новою програмою з української мови кількість годин розподілено таким чином (зауважимо, що загальна кількість годин не змінилася, їх перерозподілено між 6 і 7 класами):

5 клас	6 клас	7 клас	8 клас	9 клас
3,5 (122 год, 10 год – резерв годин для виконання на розсуд учителя)	3,5 (122 год, 6 год – резерв годин для виконання на розсуд учителя)	2,5 (88 год, 3 год – резерв годин для виконання на розсуд учителя)	2 (70 год, 4 год – резерв годин для виконання на розсуд учителя)	2 (70 год, 4 год – резерв годин для виконання на розсуд учителя)

Відповідно до визначеної кількості годин у **5 класі** (122 год на рік; 3,5 год на тиждень) кількість фронтальних та індивідуальних видів контрольних робіт з української мови в загальноосвітніх навчальних закладах з українською мовою навчання залишається незмінною.

Фронтальні види контрольних робіт

Норми контролю	5	
	I	II
Перевірка мовної теми*	4	4
Письмо: переказ	1	1
твір	–	1
Правопис: диктант**	1	1
Аудіювання*	–	1
Читання мовчки*	1	–

* Основною формою перевірки мовної теми, аудіювання і читання мовчки є тестові завдання.

** Основною формою перевірки орфографічної й пунктуаційної грамотності є контрольний текстовий диктант.

Вивчення української мови у **6–9 класах** загальноосвітніх навчальних закладів здійснюватиметься за програмою, затвердженою Міністерством (лист №1/11-6611 від 23.12.2004 р.):

❖ Українська мова. 5–12 класи: Програма для загальноосвітніх навчальних закладів / укладачі: Г.Т.Шелехова, В.І.Тихоша, А.М.Корольчук, В.І.Новосолова, Я.І.Остаф; за ред. Л.В.Скуратівського. – К.; Ірпінь: Перун, 2005. – 176 с.

Вивчення української мови як профільного предмета у **10–11 класах** загальноосвітніх навчальних закладів і представлений її як окремого навчального предмета у профілях різних спеціалізацій урегульовано за рахунок наявності програм різних рівнів (стандарту, академічного, профільно-

го). Ці програми затверджені наказом Міністерства від 28.10.2010 р. № 1021:

- ❖ Українська мова. 10–11 класи: Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Технологічний, природничо-математичний, спортивний напрями, суспільно-гуманітарний напрям (економічний профіль). **Рівень стандарту** / укладачі: М.І.Пентилюк, О.М.Горошкіна, А.В.Нікітіна. – К.: Грамота, 2011.
- ❖ Українська мова. 10–11 класи: Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Суспільно-гуманітарний напрям (історичний, правовий, філософський профілі); філологічний напрям (профіль – іноземна філологія); художньо-естетичний напрям. **Академічний рівень** / укладачі: Г.Т.Шелехова, В.І.Новосолова, Я.І.Остаф. – К.: Грамота, 2011.
- ❖ Українська мова. 10–11 класи: Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Філологічний напрям, профіль – українська філологія. **Профільний рівень** / укладачі: Л.І.Мацько, О.М.Семенов. – К.: Грамота, 2011.

Головним у навчальному процесі стає переорієнтування з пасивних форм навчання на активну творчу працю. Основною характеристикою активних методів навчання є суб'єкт-суб'єктна творча взаємодія вчителя та учнів.

Важливою ознакою сучасного уроку як в основній, так і в старшій школі є використання *здоров'язберезувальних технологій*. Дбаючи про здоров'я учнів, необхідно урізноманітнювати форми організації навчального процесу, щоб діти мали можливість більше рухатися, а не перебували в статичному положенні.

Вивчення української мови у **5 класі** загальноосвітніх навчальних закладів у 2013–2014 навчальному році здійснюватиметься за підручниками, рекомендованими Міністерством:

- 📖 *Єрмоленко С.Я., Сичова В.Т.* Українська мова: Підручник для 5 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Грамота, 2013.
- 📖 *Глазова О.П.* Українська мова: Підручник для 5 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013.
- 📖 *Заболотний О.В., Заболотний В.В.* Українська мова: Підручник для 5 класу загальноосвітніх навчальних закладів. – К.: Генеза, 2013.

Усі зазначені підручники відповідають вимогам нової програми з української мови для 5 класу загальноосвітніх навчальних закладів, водночас кожен із них має свої особливості.

Концептуальними положеннями **підручника Єрмоленко С.Я., Сичової В.Т.** є доступне, пристосоване до загального сприймання учнями відповідного віку формулювання правил; оперування цікавим щодо змісту, стильово різноманітним текстовим ма-

теріалом, який привертає увагу до інформаційної глибини, інтелектуальних та естетично-емоційних можливостей української мови; використання цікавих рубрик як основи творення сучасного підручкового тексту, в якому стислість, лаконічність поєднуються із простим викладом навчального матеріалу, що забезпечує легкість його сприймання та засвоєння учнями.

У підручнику застосовано принцип оптимального поєднання текстоцентричного підходу до добирання вправ із цілеспрямованим уживанням мовних структур, обов'язкових для засвоєння. Такий підхід забезпечує вивчення не окремих мовних форм, а застосування їх у конкретних інформативних висловленнях, художніх текстах, що мають не лише мовно-освітнє, а й загальнокультурне значення.

Підручник пропонує різноманітні завдання. Вправи дібрано відповідно до завдань репродуктивного, пошукового, проблемного, практичного характеру. Різні види завдань передбачають урізноманітнення процесу навчання через використання інформації, поданої в різних рубриках. Це, зокрема, рубрики «Вчимося культури мови», «Це цікаво», «Із бабусиною скрині», «І пензлем, і словом».

Завдання й запитання різного рівня складності, запропоновані в підручнику, сприятимуть формуванню й розвитку таких важливих якостей особистості, як рефлексивність, спонтанність, критичність мислення, вміння працювати з інформацією, активно спілкуватися.

В основу концепції **підручника Глазової О.П.** покладено принцип формування мовної особистості учня в контексті розвитку навичок, актуальних у ХХІ столітті: спроможність сприймати інформацію не механічно, а усвідомлено, особистісно, самостійно інтерпретувати й оцінювати її залежно від власної картини світу, рівня культурного розвитку, віку й статі; здатність на належному рівні мовної й комунікативної культури підтримувати міжособистісні стосунки.

З метою оптимального мовно-мовленнєвого розвитку школярів зміст підручника структуровано за наскрізним тематичним принципом і з урахуванням принципу варіативності конструктивних і творчих завдань («Вчимося спілкуватися»; «Здобуємо й опрацьовуємо нову інформацію»; «Вчимося працювати разом (у парах і групах)»; «Вчимося бачити і розуміти красу»; «Розвиваємо фантазію та уяву»), які учень самостійно вибирає з кількох запропонованих варіантів. Для обдарованих школярів передбачено рубрику «Прагнемо знати більше: завдання підвищеної складності». Усе це дає змогу втілити особистісно-розвивальну парадигму освіти.

Для творчих робіт усіх жанрів запропоновано сучасні теми, переважно дискусійного характеру, що привчає школярів як до формування і грамотного висловлювання власної позиції, так і до толерантного ставлення до думок опонентів.

Загальне художнє оформлення підручника підпорядковане меті посилити наочні засоби впливу на учня відповідно до закладеної в дидактичному матеріалі виховної мети уроку. Це не тільки слугує додатковою наочною інформацією, а й допомагає учням позитивно емоційно налаштуватися на роботу.

Навчальний матеріал **підручника авторів Заболотного О.В., Заболотного В.В.** спрямовано на розвиток творчих здібностей, навичок самоосвіти, інтересу школярів до предмета.

У будові параграфів простежується чітка послідовність етапів роботи. Теоретичний матеріал структуровано на окремі підрозділи із зазначенням ключових понять, а деякі відомості оформлено у вигляді таблиць і схем, що значно полегшуватиме сприйняття, опрацювання й запам'ятовування інформації.

Реалізації принципу особистісної зорієнтованості навчання сприяють такі види і форми роботи, як дослідження, робота в групах, самооцінювання. Значна увага приділяється завданням на доведення, спостереження, обґрунтування думки, порівняння. Інтерактивні завдання, а також тематичні рубрики «Культура мовлення», «Моя сторінка» (цікаве мовознавство), «Для вас, допитливі» збагачують й урізноманітнюють зміст підручника, що стимулює інтерес учнів до предмета, активізує навчальну діяльність.

Пропонуються завдання, які спонукають учнів висловлюватися на теми, пов'язані з життєвим досвідом, а також завдання, що передбачають розв'язання реальних життєвих ситуацій. Окремі вправи дають п'ятикласникам можливість вибору того чи іншого варіанта, способу виконання, мовних одиниць, теми висловлення залежно від своїх здібностей та уподобань.

Підручник цього авторського колективу забезпечує вчителів простір для реалізації власних підходів до розв'язання навчальних завдань, а також відкриває можливості для самовираження, саморозвитку й пізнання учнів.

Згідно з наказом від 18.02.2008 р. № 99 «Про Типові навчальні плани загальноосвітніх навчальних закладів з поглибленим вивченням окремих предметів» розроблено навчальну програму з української мови:

❖ Програма для загальноосвітніх навчальних закладів (класів) **з поглибленим вивченням української мови**. 8–9 класи / Програму підготували С.О.Караман, О.В.Караман, М.Я.Плющ, В.І.Тихоша; за ред. С.О.Карамана. – К.: Грамота, 2009.

У цій програмі взято до уваги виразні інтегративні функції української мови як навчального предмета, здатність справляти різнобічний навчальний, розвивальний і виховний вплив на учнів, сприяння формуванню особистості, готової до активної, творчої діяльності в різноманітних сферах життя суспільства, сучасні інноваційні форми, методи й технології навчання української мови, практичну спрямованість навчання, що покладено в основу

змісту базових програм з української мови для учнів 8–9 класів.

Поглиблене вивчення української мови у 8–9 класах може здійснюватися за підручниками, рекомендованими Міністерством:

❑ *Тихоша В.І., Караман С.О., Мартос С.А.* Українська мова: Підручник для 8 класу загальноосвітніх навчальних закладів (класів) із поглибленим вивченням української мови. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2012.

❑ *Тихоша В.І., Караман С.О., Мартос С.А.* Українська мова: Підручник для 9 класу загальноосвітніх навчальних закладів (класів) із поглибленим вивченням української мови. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013.

У вечірніх (змінних) загальноосвітніх навчальних закладах українська мова вивчатиметься за програмами:

❖ **У 5 класі:** Українська мова. Українська література. 5–9 класи: Навчальні програми для учнів загальноосвітніх навчальних закладів із навчанням українською мовою / укладачі: Г.Т.Шелехова, М.І.Пентилюк, В.І.Новосолова, Т.Д.Гнаткович, К.В.Таранік-Ткачук, Н.Б.Коржова. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2013.

❖ **У 6–9 класах:** Українська мова. 5–12 класи: Програма для загальноосвітніх навчальних закладів / укладачі: Г.Т.Шелехова, В.І.Тихоша, А.М.Корольчук, В.І.Новосолова, Я.І.Остаф; за ред. Л.В.Скуратівського. – К.; Ірпінь: Перун, 2005.

❖ **У 10–11 класах:** Українська мова. 10–11 класи: Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Технологічний, природничо-математичний, спортивний напрями, суспільно-гуманітарний напрям (економічний профіль). **Рівень стандарту** / укладачі: М.І.Пентилюк, О.М.Горошкіна, А.В.Нікітіна. – К.: Грамота, 2011.

❖ **У 10–12 класах:** Українська мова. 10–12 класи: Програма для профільного навчання учнів загальноосвітніх навчальних закладів. Технологічний, природничо-математичний, спортивний напрями, суспільно-гуманітарний напрям (економічний профіль). **Рівень стандарту** / укладачі: М.І.Пентилюк, О.М.Горошкіна, А.В.Нікітіна. – К.: Грамота, 2009.

У старшій школі дуже важливо взяти до уваги нахили, здібності учнів і створювати умови для навчання за обраним профілем. Здійснюється така підготовка у формі реалізації **курсів за вибором і факультативів**.

Програми курсів за вибором і факультативів, схвалених Міністерством, розміщено в збірнику:

❑ Збірник курсів за вибором і факультативів з української мови / за заг. ред. К.В.Таранік-Ткачук. – К.: Грамота, 2011.

Курси за вибором і факультативи у старших класах мають забезпечити індивідуальні інтереси кожного учня: поглиблене й розширене вивчення профільних предметів, формування індивідуальної освітньої траєкторії школярів, орієнтацію на усвідомлений і відповідальний вибір майбутньої професії. Водночас вони можуть сприяти вивченню непрофільних предметів і бути зорієнтовані на певний вид діяльності поза профілем навчання.

Організаційні аспекти щодо використання програм курсів за вибором і факультативів висвітлено в інструктивно-методичних рекомендаціях щодо вивчення української мови в загальноосвітніх навчальних закладах у 2012–2013 навчальному році (лист Міністерства від 01.06.2012 р. № 1/9-426).

Деякі програми курсів за вибором і факультативів мають методичне забезпечення й надруковані разом із розробками занять в одному навчальному посібнику. Наприклад:

☞ *Авраменко О.М., Чукіна В.Ф.* Стилїстика сучасної української мови: Програма факультативного курсу. 10–11 кл. – К.: Грамота, 2008.

☞ *Цимбалюк В.І.* Мова як генетичний код народу: Навчальний посібник для факультативних занять. – Тернопіль: Мандрівець, 2009.

☞ *Марущак В.І.* Школа журналіста: Навчальний посібник. – Тернопіль: Мандрівець, 2009.

Упровадження системи **зовнішнього незалежного оцінювання навчальних досягнень учнів** з української мови спонукало вчителів-словесників до відпрацювання у школярів навичок виконання тестових завдань різної форми й різного ступеня складності з метою забезпечити поетапне різнобічне та об'єктивне оцінювання навчальних досягнень учнів у процесі засвоєння ними курсу української мови, насамперед її мовної змістової лінії.

Для ефективного використання в навчальному процесі пропонуються схвалені Міністерством та Українським центром оцінювання якості освіти збірники, за якими готують учнів до зовнішнього незалежного оцінювання, а також нові посібники (комплексні зошити) для самостійної підготовки учнів на основі загальних теоретичних відомостей з курсу української мови:

☞ *Авраменко О.М., Блажко М.Б.* Українська мова та література: Довідник. Завдання в тестовій формі. I частина. ЗНО 2013. – К.: Грамота, 2013.

☞ *Авраменко О.М.* Українська мова та література: Збірник завдань у тестовій формі. II частина. ЗНО 2013. – К.: Грамота, 2013.

☞ *Авраменко О.М., Дідух Т.І., Чукіна В.Ф.* Українська мова та література. Власні висловлення: рекомендації, критерії, зразки. – К.: Грамота, 2013.

Звертаємо особливу увагу на те, що відповідно до наказу Міністерства від 02.08.2012 р. № 882 «Про використання навчально-методичної літератури у загальноосвітніх навчальних закладах» загальноосвітні навчальні заклади мають право використовувати в

організації навчально-виховного процесу лише навчально-методичну літературу, що має **відповідний гриф Міністерства, схвалення** для використання у загальноосвітніх навчальних закладах.

Навчально-методична література, яка має гриф Міністерства і схвалена до використання в ЗНЗ, щороку зазначається в Переліку програм, підручників і навчально-методичних посібників, рекомендованих Міністерством для використання в загальноосвітніх навчальних закладах із навчанням українською мовою, і друкується на початку навчального року в «Інформаційному збірнику».

Оцінювання результатів навчальної діяльності учнів з української мови здійснюється на основі функціонального підходу до мовної освіти. Тобто робота над мовною теорією, формуванням знань про мову підпорядковується інтересам розвитку мовлення учнів.

При цьому результати мовленнєвої діяльності оцінюються за такими показниками: аудіювання (слухання й розуміння прослуханого), говоріння й письмо (діалогічне і монологічне мовлення), читання вголос та мовчки, мовні знання і вміння, правописні (орфографічні й пунктуаційні) вміння учнів.

I. Аудіювання (слухання-розуміння)

Перевірка вмінь учнів з аудіювання здійснюється фронтально за допомогою тестових завдань. Перевіряється здатність учня сприймати на слух незнайоме за змістом висловлення з одного прослуховування, а саме:

а) розуміти мету висловлення, фактичний зміст, причинно-наслідкові зв'язки, тему й основну думку висловлення, виражально-зображувальні засоби прослуханого тексту;

б) давати оцінку прослуханому.

Щоб результати тестування були вірогідні, на кожне тестове завдання має бути щонайменше чотири варіанти відповідей. Запитання мають стосуватися всіх зазначених вище характеристик висловлення й розташовуватися в порядку наростання складності.

У 5 класі учням пропонуються шість запитань з чотирма варіантами відповідей, у 6–9 класах – 12 запитань з чотирма варіантами відповідей.

Матеріалом для контрольного завдання є зв'язне висловлення (текст), що добирається відповідно до вимог програми для кожного класу.

Орієнтовний обсяг тексту для аудіювання

Клас	Текст	
	художнього стилю	інших стилів
5-й	400–500 слів	300–400 слів
6-й	500–600	400–500
7-й	600–700	500–600
8-й	700–800	600–700
9-й	800–900	700–800
10-й	900–1000	800–900
11-й	1000–1100	900–1000

Правильна відповідь на кожне з шести запитань оцінюється двома балами, на кожне із 12 запитань – одним балом. Треба мати на увазі, що за цей вид діяльності учень може одержати від 1 бала (за роботу, яка ще не дала належного результату) до 12 балів (за бездоганно виконану роботу).

**II. Говоріння й письмо
(діалогічне й монологічне мовлення)**

Діалогічне мовлення

Під час оцінювання діалогу *перевіряється здатність учня:*

- а) виявляти певний рівень обізнаності з обговорюваної теми;
- б) демонструвати вміння:
 - складати діалог відповідно до запропонованої ситуації й мети спілкування;
 - самостійно досягати комунікативної мети;
 - використовувати репліки для стимулювання, підтримання діалогу, формули мовленнєвого етикету;
 - додержувати теми та правил спілкування;
 - додержувати норм літературної мови;
 - демонструвати певний рівень вправності у процесі ведення діалогу (стислість, логічність, виразність, доречність, винахідливість тощо);
- в) висловлювати особисту позицію щодо обговорюваної теми;
- г) аргументувати висловлені тези, ввічливо спростовувати помилкові висловлення співрозмовника.

Зазначені характеристики діалогу є основними критеріями під час його оцінювання.

Матеріал для контрольних завдань добирається з урахуванням тематики соціокультурної змістової лінії чинної програми, рівня підготовленості, вікових особливостей і пізнавальних інтересів учнів.

Орієнтовна кількість реплік зазначена в мовленнєвій змістовій лінії чинної програми з української мови в державних вимогах до рівня мовленнєвої компетентності учнів кожного класу.

Під час оцінювання діалогу репліки потрібно диференціювати на розгорнуті (складаються з двох і більше речень) і нерозгорнуті (виражені одним реченням). Якщо репліки розгорнуті, то кількість їх зменшується. До вказаної кількості не зараховуються слова, що стосуються мовленнєвого етикету (звертання, привітання, прощання тощо).

Вимоги до оцінювання діалогічного мовлення

Рівень	Критерії оцінювання	Бали
Початковий	Учень бере участь у діалозі за найпростішою з погляду змісту мовленнєвою ситуацією, може не лише відповідати на запитання співрозмовника, а й формулювати деякі запитання, припускаючись при цьому помилок різного характеру; комунікативної мети досягає лише частково.	1-3

Середній	Учень успішно досягає комунікативної мети в діалозі з нескладної теми, його репліки загалом змістовні, відповідають основним правилам ведення розмови, нормам етикету, проте йому бракує самостійності суджень, аргументації їх, новизни, лаконізму в досягненні комунікативної мети, наявна певна кількість помилок у мовному оформленні реплік тощо.	4-6
Достатній	Учень самостійно складає діалог із проблемної теми, демонструючи загалом достатній рівень вправності й культури мовлення: чітко висловлює думки, виявляє вміння сформулювати цікаве запитання, дати влучну, дотепну відповідь, у разі незгоди з толку співрозмовника виявляє толерантність, стриманість, коректність, але в діалозі є певні недоліки: нечітко виражена особиста позиція учня як співрозмовника, аргументація не відрізняється оригінальністю тощо.	7-9
Високий	Учень складає діалог, самостійно обравши аспект запропонованої теми (або ж сам визначає проблему для обговорення), переконливо й оригінально аргументує свою позицію, зіставляє різні погляди на той самий предмет, розуміючи при цьому можливість інших підходів до обговорюваної проблеми, виявляє повагу до думки іншого; структура діалогу, мовне оформлення реплік діалогу відповідають нормам.	10-12

Монологічне мовлення

Говоріння (усні переказ і твір); письмо (письмові переказ і твір)

Під час оцінювання монологічного мовлення учнів основної школи *перевіряється їхня здатність:*

- а) виявляти певний рівень обізнаності з теми, що розкривається (усно чи письмово);
- б) демонструвати вміння:
 - будувати висловлення певного обсягу, добираючи й упорядковуючи потрібний для реалізації задуму матеріал (епізод із власного життєвого досвіду, прочитаний або прослуханий текст, епізод із кінофільму, сприйнятий (побачений чи почутий) твір мистецтва, розповідь іншої людини тощо);
 - ураховувати мету спілкування, адресата мовлення;
 - розкривати тему висловлення;
 - виразно відображати основну думку висловлення, диференціюючи матеріал на головний і другорядний;
 - викладати матеріал логічно, послідовно;
 - використовувати мовні засоби відповідно до комунікативного завдання, додержуючи норм літературної мови;
 - додержувати єдності стилю;

в) виражати своє ставлення до предмета висловлення, розуміти можливість різних тлумачень тієї самої проблеми;

г) виявляти певний рівень творчої діяльності, зокрема:

- трансформувати одержану інформацію, відтворюючи її докладно, стисло, вибірково, своїми словами, змінюючи форму викладу, стиль тощо відповідно до задуму висловлення;

- створювати оригінальний текст певного стилю;

- аргументувати висловлені думки, переконливо спростовувати помилкові докази;

- викладати матеріал виразно, доречно, економно, вміло використовувати різноманітні лексичні і граматичні засоби.

Переказ. Переказ із творчим завданням

Матеріалом для переказу (усного/письмового) можуть бути: текст, що його читає вчитель, або попередньо опрацьований текст; самостійно прочитаний матеріал із газети, журналу, епізод кінофільму чи телепередачі, розповідь іншої людини про певні події, народні звичаї тощо. Коли це переказ із творчим завданням, учням пропонується також написати творчу роботу, обов'язково пов'язану зі змістом переказу.

Орієнтовний обсяг тексту для переказу

Клас	Кількість слів
5-й	100–150
6-й	150–200
7-й	200–250
8-й	250–300
9-й	300–350
10-й	350–400
11-й	400–450

Обсяг тексту для стислого чи вибіркового переказу має бути в 1,5–2 рази більшим за обсяг тексту для докладного переказу.

Якщо для контрольної роботи використовуються інші джерела, то матеріал добирається так, щоб обсяг тексту для переказу міг бути в межах, пропорованих для певного класу норм. Тривалість звучання цього тексту – 3–5 хвилин.

Обсяг творчого завдання до письмового переказу

Клас	Кількість сторінок
5-й	0,3–0,5
6-й	
7-й	
8-й	0,5–0,75
9-й	
10-й	0,75–1,0
11-й	

Твір

Матеріалом для твору (усного/письмового) можуть бути: тема, сформульована на основі попередньо обговореної проблеми, життєвої ситуації, прочитаного і проаналізованого художнього твору, а також пропоровані для окремих учнів допоміжні матеріали (якщо обирається варіант диференційованого підходу до оцінювання).

Орієнтовний обсяг учнівського письмового твору

Клас	Кількість сторінок
5-й	0,5–1,0
6-й	1,0–1,5
7-й	1,5–2,0
8-й	2,0–2,5
9-й	2,5–3,0
10-й	3,0–3,5
11-й	3,5–4,0

У *монологічному* висловленні оцінюють його зміст і форму (мовне оформлення). За усне висловлення (переказ, твір) ставлять одну оцінку – за зміст, а також якість мовного оформлення (орієнтовно, спираючись на досвід учителя й не підраховуючи помилок, - з огляду на технічні труднощі фіксації помилок різних типів в усному мовленні).

Оцінюючи *усне* висловлення, урахують наявність порушень орфоепічних норм, правильність інтонування речень; у *письмових* висловленнях – наявність помилок: 1) орфографічних і пунктуаційних, які підраховуються сумарно, без диференціації; 2) лексичних, граматичних і стилістичних.

За *письмове* мовлення виставляють також одну оцінку: на основі підрахунку допущених змістових огріхів і помилок у мовному оформленні, урахуючи їхнє співвідношення.

Єдину оцінку за письмову роботу виводять так: до кількості балів, набраних за зміст переказу чи твору, додають кількість балів за мовне оформлення і суму ділять на два. При цьому якщо частка не є цілим числом, то враховується динаміка навчальних досягнень учнів (на користь дитини).

Вимоги до оцінювання монологічного мовлення

Рівень	Бали	Критерії оцінювання змісту висловлення	Грамотність	
			Припустима кількість орфографічних і пунктуаційних помилок	Припустима кількість лексичних, граматичних і стилістичних помилок
Початковий	1	Побудованому учнем тексту бракує зв'язності й цілісності, урізноманітнення потребує лексичне та граматичне оформлення роботи.	15–16 і більше	9–10

	2	Побудований учнем текст (висловлення) хибує на фрагментарність, думки викладаються на елементарному рівні; лексика і граматична будова мовлення потребують збагачення й урізноманітнення.	13-14		
	3	Висловлення не є завершеним текстом; роботі бракує послідовності й чіткості у викладенні власних думок; недостатньо сформовані вміння додержувати змістової й стилістичної єдності; лексика і граматична будова висловлення потребують збагачення та урізноманітнення.	11-12		
	4	Висловлення учня за обсягом становить трохи більш як половину від норми й характеризується певною завершеністю, зв'язністю; проте тема має бути розкрита повніше, ґрунтовніше й послідовніше; чіткіше мають розрізняватися основна і другорядна інформація; потребує урізноманітнення словник, більше має використовуватися авторська лексика.	9-10	7-8	
Середній	5	За обсягом робота учня наближається до норми, загалом є завершеною; тему значною мірою розкрито, проте вона потребує глибшого висвітлення; має бути виразнена основна думка, посилена єдність стилю, урізноманітнене мовне оформлення.	7-8		
	6	За обсягом висловлення учня сягає норми, його тема розкрита, виклад загалом зв'язний, але вміння самостійно формулювати судження, належно аргументувати їх, точніше добирати слова і правильно будувати синтаксичні конструкції потребує вдосконалення.	5-6		
	7	Учень самостійно створює зв'язний, з елементами самостійних суджень текст (з урахуванням виду переказу), вдало добирає лексичні засоби (використовує авторські засоби виразності, образності мовлення), але вміння чітко висвітлювати тему, послідовно її викладати, належно аргументувати основну думку потребує вдосконалення.	4	5-6	
Достатній	8	Учень самостійно будує повне (з урахуванням виду переказу), осмислене висловлення; загалом ґрунтовно висвітлює тему, добирає переконливі аргументи на користь власної позиції, однак словник, граматичне і стилістичне оформлення роботи потребують урізноманітнення.		3	
	9	Учень самостійно будує послідовний, повний, логічно викладений текст (з урахуванням виду переказу); загалом розкриває тему, висловлює основну думку (авторську позицію); вдало добирає лексичні засоби (використовує авторські засоби виразності, образності мовлення), однак уміння чітко висловлювати особистісну позицію й належно її аргументувати потребує вдосконалення.		1+1 (негруба)	
	10	Учень самостійно будує послідовний, повний (з урахуванням виду переказу) текст, урахує комунікативне завдання, висловлює власну думку, певним чином аргументує різні погляди на проблему (зіставляє свою позицію з авторською); робота відзначається багатством словника, граматичною правильністю, дотриманням стильової єдності й виразності тексту.		1	3
	11	Учень самостійно будує послідовний, повний текст (з урахуванням виду переказу); дотримується комунікативного завдання; аргументовано й чітко висловлює власну думку (бере до уваги авторську позицію); робота відзначається багатством словника, точністю слововживання, стилістичною єдністю, граматичною різноманітністю.		1 (негруба)	2
	12	Учень самостійно створює яскравий, оригінальний за думкою та оформленням текст (з урахуванням виду переказу); вичерпно висвітлює тему, аналізує різні погляди на той самий предмет, добирає переконливі аргументи на користь тієї чи іншої позиції, використовує здобуту з різних джерел інформацію для розв'язання певних життєвих проблем; робота відзначається багатством словника, точністю слововживання, граматичною правильністю й різноманітністю, стилістичною довершеністю.		-	1

III. Читання

Читання вголос

Перевірка читання вголос у 5–9 класах здійснюється індивідуально: учитель дає учневі текст, опрацьований на попередніх уроках, деякий час на підготовку й пропонує прочитати цей текст перед класом.

Матеріалом для контрольного завдання є знайомий учневі текст, дібраний відповідно до вимог програми для кожного класу; текст добирається з таким розрахунком, щоб час його озвучення (за нормативною швидкістю) окремим учнем дорівнював 1–2 хвилинам (для читання слід пропонувати невеликі тексти зазначених у програмі стилів, типів і жанрів мовлення, відносно завершені уривки творів або порівняно великий текст, розділений на частини, які читають кілька учнів послідовно).

Одиниця контролю: озвучений учнем текст (швидкість читання у звичайному для усного мовлення темпі – 80–120 слів за хвилину).

Вимоги до оцінювання

Рівень	Бали	Характеристика читання
Початковий	1–3	Учень читає дуже повільно, структурує текст і речення, читає і вимовляє слова, інтонує речення із значною кількістю помилок.
Середній	4–6	Учень читає зі швидкістю, що наближається до норми, поділяючи текст на речення, пов'язуючи слова в реченні між собою, але читає не досить плавно й виразно, припускаючись помилок в інтонаванні, вимові тощо.
Достатній	7–9	Учень читає плавно, з належною швидкістю, правильно інтонує речення й поділяє їх на смислові відрізки, але припускається певних недоліків (вираження авторського задуму, виконання комунікативного завдання; норм орфоєпії, дикції).
Високий	10–12	Учень читає плавно, швидко, правильно інтонує речення й поділяє їх на смислові відрізки; добре відтворює авторський задум, стильові особливості тексту, розв'язує комунікативне завдання; читає орфоєпічно правильно, з доброю дикцією.

Контрольна перевірка **читання вголос** у 10–11 класах не провадиться.

Читання мовчки

Перевірка вміння читати мовчки здійснюється фронтально за допомогою тестових завдань. У 5 класі учням пропонують 6 запитань за текстом із чотирма варіантами відповідей, у 6–11 класах – 12 запитань із чотирма варіантами відповідей.

Запитання мають стосуватися фактичного змісту тексту, його причинно-наслідкових зв'язків, окремих мовних особливостей (переносне значення слова, виражальні засоби мови тощо), виведених у тексті образів (якщо є), висловлювання оцінки прочитаного.

Матеріалом для контрольного завдання є незнайомі учням тексти різних стилів, типів і жанрів мовлення, що містять монологічне й діалогічне мовлення (відповідно до вимог програми для кожного класу). Текст добирається таким чином, щоб учні, які мають порівняно високу швидкість читання, витрачали на нього не менш як 1–2 хвилини часу й були нормально завантажені роботою.

Обсяг текстів для контрольного завдання

Клас	Текст	
	художнього стилю	інших стилів
5-й	360–450 слів	300–360 слів
6-й	450–540	360–420
7-й	540–630	420–480
8-й	630–720	480–540
9-й	720–810	540–600
10-й	810–900	600–660
11-й	900–990	660–720

Читання мовчки оцінюють за двома параметрами: розуміння прочитаного і швидкість читання. Розуміння прочитаного визначають за допомогою тестової перевірки: за правильну відповідь на кожне із 6 запитань виставляють два бали, а на кожне із 12 запитань – один бал (тобто вибір правильних відповідей на 12 запитань дає 12 балів).

Швидкість читання мовчки оцінюється з урахуванням норм, зазначених у державних вимогах до рівня мовленнєвої компетентності у мовленнєвій змістовій лінії програми з української мови для шкіл з українською мовою навчання для кожного класу.

Швидкість читання під час виведення бала за цей вид мовленнєвої діяльності враховується таким чином: бали 7–12 може одержати лише той учень, швидкість читання якого не нижча, ніж мінімальний показник у нормативах для відповідного класу. Той, хто не виконує зазначених норм, одержує на два бали менше. Наприклад: за вибір 10 правильних відповідей учень 7 класу повинен одержати 10 балів; але якщо він читає зі швидкістю, меншою від 120 слів за хвилину, то йому виставляється не 10, а 8 балів.

Загалом оцінювання здійснюється з урахуванням того, що за цей вид мовленнєвої діяльності учень може одержати від 1 бала (за роботу, яка ще не дала задовільного результату) до 12 балів (за правильні відповіді на запитання тестового характеру й належну швидкість читання).

Швидкість читання мовчки в кожному класі оцінюється з урахуванням таких норм:

Клас	Швидкість читання мовчки (слів за хвилину)
5-й	100–150
6-й	110–180
7-й	120–210
8-й	130–240
9-й	140–270
10-й	150–300
11-й	160–330

IV. Оцінювання мовних знань і вмінь

Види оцінювання навчальних досягнень учнів з української мови: *поточне оцінювання, тематичний контроль, семестрове та річне оцінювання, державна підсумкова атестація.*

Поточне оцінювання – це процес установаження рівня навчальних досягнень учнів щодо засвоєння змісту предмета й оволодіння вміннями і навичками відповідно до вимог навчальної програми.

Поточне оцінювання здійснюється у процесі урочного вивчення теми і має на меті визначення й оцінювання рівнів розуміння та первинного засвоєння окремих елементів змісту теми, установаження зв'язків між ними і засвоєним змістом попередніх тем, закріплення знань, умінь та навичок. Формами поточного оцінювання є: індивідуальне, групове і фронтальне опитування; перевірка різних видів письмових робіт; взаємоконтроль учнів у парах і групах; самоконтроль тощо.

Для *контрольної перевірки* мовних знань і вмінь використовуються завдання у тестовій формі, складені на матеріалі слова, сполучення слів, речення, груп пов'язаних між собою речень. Одиниця контролю – вибрані учнями правильні варіанти виконання завдань тестового характеру й самостійно дібрані приклади.

Оцінювання здійснюється таким чином, щоб учень міг одержати від 1 бала (за роботу, яка не дала задовільного результату) до 12 балів (за бездоганно виконану роботу).

V. Оцінювання правописних (орфографічних і пунктуаційних) умінь учнів

Основна форма перевірки орфографічної й пунктуаційної грамотності – контрольний текстовий *диктант*. Матеріалом є текст, приступний для учнів певного класу. Перевірка здійснюється фронтально за традиційною методикою.

Обсяг диктанту по класах

Клас	Кількість слів у тексті
5-й	90–100
6-й	100–110
7-й	110–120
8-й	120–140
9-й	140–160
10-й	170–180
11-й	180–190

П р и м і т к а. Визначаючи кількість слів у диктанті, враховують як самостійні, так і службові слова.

Для контрольних диктантів використовуються тексти, у яких кожне з опрацьованих протягом семестру правил орфографії та/чи пунктуації представлено 3–5 прикладами. Текст учні записують із голосу вчителя.

Диктант оцінюється однією оцінкою на основі таких вимог:

- орфографічні та пунктуаційні помилки оцінюються однаково; виправляються, але не враховуються такі орфографічні й пунктуаційні помилки:

- 1) на правила, що їх не містить шкільна програма;
- 2) на ще не вивчені правила;
- 3) у словах із написаннями, що не перевіряються, над якими не проводилася спеціальна робота;
- 4) у передачі так званої авторської пунктуації;

- повторювані помилки (у тому самому слові, яке повторюється в диктанті кілька разів) вважаються однією помилкою; однотипні помилки (на те саме правило), допущені в різних словах, вважаються окремими помилками;

- розрізняють грубі і негрубі помилки; зокрема, до **негрубих** належать такі: 1) у словах, що є винятками з правил; 2) у написанні великої букви в складних власних найменуваннях; 3) у написанні разом і окремо префіксів у прислівниках, утворених від іменників з прийменниками; 4) вживання одного розділового знака замість іншого; 5) сплутування *не і ні* (у сполученнях *не хто інший, як...; не що інше, як...; ніхто інший не...; ніщо інше не...*); 6) пропуск одного з розділових знаків при збігові їх або порушення їхньої послідовності; 7) заміна українських букв російськими;

- п'ять виправлень (неправильне написання на правильне) прирівнюються до однієї помилки.

Нормативи оцінювання в балах

Бали	Кількість помилок
1	15–16 і більше
2	13–14
3	11–12
4	9–10
5	7–8
6	5–6
7	4
8	3
9	1+1 (негруба)
10	1
11	1 (негруба)
12	–

Контрольна перевірка з української мови здійснюється фронтально та індивідуально.

Фронтально оцінюються: аудіювання, читання мовчки, диктант, письмовий переказ і письмовий твір, мовні знання й уміння.

Індивідуально оцінюються: говоріння (діалог, усний переказ, усний твір) і читання вголос. Для цих видів діяльності окремого уроку не відводять. У I семестрі пропонуємо провести оцінювання двох видів мовленнєвої діяльності (**усний твір, діалог**), результати оцінювання виставити в колонку без дати і врахувати в найближчу тематичну оцінку. У II семестрі провести оцінювання таких видів мовленнєвої діяльності, як **усний переказ і читання вголос**. Повторного оцінювання всіх видів мовленнєвої діяльності не проводять.

Зразок заповнення сторінки журналу з української мови подано у методичному листі Міністер-

ства від 21.08.2010 р. № 1/9-580. Звертаємо увагу, що додатковий запис щодо теми над датами в журналі не робиться.

Перевірка мовних знань і вмінь здійснюється за допомогою завдань тестового характеру з урахуванням специфіки виучуваного матеріалу. Решта часу контрольного уроку може бути використана на виконання завдань з аудіювання, читання мовчки.

Тематичну оцінку виставляють на підставі поточних оцінок, урахуваючи контрольну (тестову) роботу з мовної теми. Оцінку за семестр виставляють на основі тематичних оцінок.

Говоріння, читання вголос оцінюють індивідуально, поступово нагромаджуючи оцінки з тим, щоб кожний учень одержав мінімум одну оцінку за виконання завдань на побудову діалогу, усного переказу й усного твору. Для цих видів робіт не відводять окремого уроку, а оцінки виводять **раз на рік** і виставляють у колонки без дати.

Кількість фронтальних та індивідуальних видів контрольних робіт з української мови у 6–9 класах загальноосвітніх навчальних закладів з українською мовою навчання скориговано у чинній програмі з української мови (лист Міністерства від 18.05.2009 р. № 1/9-342).

Фронтальні види контрольних робіт

Форми контролю	Клас											
	6		7		8		9		10		11	
	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II	I	II
Перевірка мовної теми*	3	3	3	3	2	2	2	2	2	2	2	2
Письмо: переказ	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	твір	–	1	–	1	1	1	1	1	–	1	–
Правопис: диктант**	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1	1
	Аудіювання*	–	1	–	1	–	1	–	1	–	1	–
Читання мовчки*	1	–	1	–	1	–	1	–	1	–	1	–

* Основною формою перевірки мовної теми, аудіювання і читання мовчки є тестові завдання.

** Основною формою перевірки орфографічної й пунктуаційної грамотності є контрольний текстовий диктант.

У таблиці зазначено мінімальну кількість фронтальних видів контрольних робіт, учитель на власний розсуд має право збільшувати цю кількість залежно від рівня підготовленості класу, здібностей конкретних учнів, умов роботи тощо.

Навчання української мови у профільних класах **філологічного напрямку (профіль – українська філологія)** спрямоване на розв'язання комплексу завдань: сформувати усвідомлене ставлення до української мови як інтелектуальної, духовної, моральної і культурної цінності, потребу знати сучасну українську літературну мову й досконало володіти нею в усіх сферах суспільного життя, прагнення до творчого осягнення вершин української культури й мис-

тецтва слова; розвивати інтелектуально-креативні здібності, готувати до адекватного вибору й отримання професійної гуманітарної (філологічної) освіти; поглибити знання про мову як багатофункційну знакову систему й суспільне явище, підвести до розуміння основних процесів, що відбуваються в мові, ознайомити з мовознавством як наукою та працями провідних вітчизняних лінгвістів тощо; добитися засвоєння норм мовленнєвої поведінки в різних сферах і ситуаціях спілкування, вдосконалити вміння і навички спілкування в науково-навчальній, соціально-культурній, офіційно-діловій сферах, досягти оволодіння різноманітними стратегіями й тактиками ефективною комунікації тощо.

Відповідно говоріння у профільних класах *філологічного напрямку (профіль – українська філологія)* оцінюють індивідуально, поступово нагромаджуючи оцінки з тим, щоб кожний учень одержав мінімум **дві оцінки** за виконання завдань на побудову діалогу, усного переказу й усного твору. Для цих видів робіт не відводять окремого уроку, а оцінки виводять **двічі на рік** і виставляють у колонки без дати.

Фронтальні види контрольних робіт

Форми контролю	10 клас		11 клас	
	I семестр	II семестр	I семестр	II семестр
Перевірка мовної теми*	3	3	3	3
Письмо: переказ	1	1	1	1
	твір	1	1	1
Правопис: диктант**	1	1	1	1
Аудіювання*	1	1	1	1
Читання мовчки*	1	–	1	–

* Основною формою перевірки мовної теми, аудіювання і читання мовчки є тестові завдання.

** Основною формою перевірки орфографічної й пунктуаційної грамотності є контрольний текстовий диктант.

Ведення зошитів оцінюється від 1 до 12 балів щомісяця протягом семестру й вважається поточною оцінкою. Під час перевірки зошитів урахується наявність різних видів робіт, грамотність, охайність, уміння правильно оформити роботи.

Катерина ТАРАНИК-ТКАЧУК,

в.о. начальника відділу експериментальної педагогіки та управління освітою департаменту загальної середньої та дошкільної освіти Міністерства освіти і науки України, кандидат педагогічних наук

Галина ШЕЛЕХОВА,

старший науковий співробітник лабораторії навчання української мови Інституту педагогіки НАПН України, кандидат педагогічних наук